

Кузьмін Е.Е.

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
асистент кафедри кримінального права*

**ДО ПИТАННЯ ПРО КВАЛІФІКАЦІЮ МАСОВИХ
ЗАВОРУШЕНЬ В ОКРЕМИХ ЗАРУБІЖНИХ КРАЇНАХ:
ДЕЯКІ ПОПЕРЕДНІ РОЗДУМИ**

*Толпа, как больная природа,
дрожит от неясных забот...*

По виду – частица народа.

По сути – его антипод.

Роберт Иванович Рождественский

Сучасні реалії сьогодення починають дедалі більше характеризуватися масовими виступами людей, які час від часу відбуваються на території переважної більшості країн нинішнього світу. Яскравими прикладами слугують нещодавні події в іспанському Мадриді, де через смерть вуличного торговця відбулися сутички між мігрантами та поліцією, під час яких протестуючі підпалювали сміттеві баки та автомобілі, жбурляли каміння у вітрини, громили автобусні зупинки та банківські відділення, а також сутички між молоддю та правоохоронцями через суїцид затриманого у в'язниці у французькому місті Тулуза, під час яких велика кількість осіб були затримані за насильницькі дії, пошкодження майна та підпали.

Тенденції щодо збільшення кількості подібних події з огляду на їх суспільно небезпечні наслідки безумовно свідчать про необхідність адекватної, об'єктивної та правильної кримінально-правової кваліфікації, що безперечно актуалізує питання конкретизації напрямку сучасної кримінально-правової компаративістики (Стрельцов Є. Кримінально-правова компаративістика: сучасні аспекти / Євген Стрельцов // Юридичний Вісник України. – 2017. – 1-7 верес. – С. 5). Відтак, доцільним вважається дослідження сучасного стану законодавчої регламентації «масових заворушень» в передових країнах світу.

Слід зазначити, що в кримінальному законодавстві зарубіжних країн питання правової поведінки скупчень людей регламентуються по-різному: «група осіб», «заворушення», «масові заворушення»,

«публічні заворушення», «збіговисько», «маса», «натовп», «юрба» тощо. Так, наприклад, відповідно до ст. 557 Глави III. Про публічні заворушення, Розділу XXII. Злочини проти громадського порядку, Книги II. Злочини та їх покарання Кримінального кодексу Королівства Іспанія, той, хто, діючи в групі, з метою вчинення посягання проти громадського спокою, порушить громадський порядок, заподіявши тілесні ушкодження людям, завдавши збитків власності, створивши перешкоди на громадських дорогах або підступах до них з небезпекою для осіб, які пересуваються по ним, захопивши споруди або будівлі, карається позбавленням волі на строк від шести місяців до трьох років, незалежно від покарання, яке може бути призначене за іншими статтями цього Кодексу (Уголовный кодекс Испании / ред. и предислов. Н.Ф. Кузнецовой, Ф.М. Решетникова. – Москва: Зерцало, 1998. – С. 169-170).

В свою чергу, згідно з ст. 431-3 Відділу II. – Про протиправну участь у збіговиську, Глави I. – Про посягання на стан громадського спокою, Розділу III. – Про посягання на державну владу, Книги Четвертої Про злочини і проступки проти нації, держави і громадського спокою Кримінального кодексу Франції, збіговиськом є будь-яке скупчення людей на будь-якому громадському шляху або в будь-якому громадському місці, здатне порушити громадський порядок ... (Уголовный кодекс Франции / науч. ред. Л. В. Головки, Н. Е. Крыловой; перевод. с франц. и предислов. Н. Е. Крыловой. – Санкт-Петербург: Юридический центр Пресс, 2002. – С. 368). Відповідно до ст. 431-4 Кримінального кодексу Франції, діяння, вчинене тим, хто не має при собі зброї, що виразилося в умисному продовженні брати участь у збіговиську після вимог розійтися, карається одним роком тюремного ув'язнення і штрафом в розмірі 100 000 франків (Уголовный кодекс Франции / науч. ред. Л. В. Головки, Н. Е. Крыловой; перевод. с франц. и предислов. Н. Е. Крыловой. – Санкт-Петербург: Юридический центр Пресс, 2002. – С. 369-370). В ст. 431-5 Кримінального кодексу Франції зазначається, що участь у збіговиську, вчинена озброєною особою, карається трьома роками тюремного ув'язнення і штрафом в розмірі 300 000 франків, а у випадку, якщо збройна особа умисно продовжує брати участь у збіговиську після вимог розійтися, покарання збільшується до п'яти років тюремного ув'язнення і 500 000 франків

штрафу (Уголовный кодекс Франции / науч. ред. Л.В. Головки, Н.Е. Крыловой; перевод. с франц. и предислов. Н.Е. Крыловой. – Санкт-Петербург: Юридический центр Пресс, 2002. – С. 370). В ст. 431-6 Кримінального кодексу Франції передбачається кримінальна відповідальність за пряме провокування збройного збіговиська, виражене або в публічних виступах або криках, або в розклеєних або розповсюджених листівках, або вчинене будь-яким іншим способом передачі тексту, мови або зображення, у вигляді одного року тюремного ув'язнення і штрафу в розмірі 100000 франків (Уголовный кодекс Франции / науч. ред. Л.В. Головки, Н.Е. Крыловой; перевод. с франц. и предислов. Н.Е. Крыловой. – Санкт-Петербург: Юридический центр Пресс, 2002. – С. 370). В ст. 431-7 Кримінального кодексу Франції, за подібні діяння передбачаються і додаткові покарання, зокрема, у вигляді заборони користуватися політичними, цивільними та сімейними правами; заборони зберігання або носіння строком не більше п'яти років зброї, на яку потрібен дозвіл; конфіскації одного або декількох екземплярів зброї, що належить засудженому або знаходиться в його вільному розпорядженні; заборони місцеперебування ... (Уголовный кодекс Франции / науч. ред. Л.В. Головки, Н.Е. Крыловой; перевод. с франц. и предислов. Н.Е. Крыловой. – Санкт-Петербург: Юридический центр Пресс, 2002. – С. 370-371) та за ст. 431-8 Кримінального кодексу Франції «...заборони перебування на французькій території...» (Уголовный кодекс Франции / науч. ред. Л. В. Головки, Н. Е. Крыловой; перевод. с франц. и предислов. Н.Е. Крыловой. – Санкт-Петербург: Юридический центр Пресс, 2002. – С. 371).

Таким чином, поділяючи думку Є. Л. Стрельцова про те, що існування низки соціально-негативних проблем, які наразі відбуваються на тлі складних соціальних процесів, негативних тенденцій та подій, що мають місце в окремих зарубіжних країнах надзвичайно важливим вбачається подальше «спільне обговорення» існуючих проблем, вивчення законодавчої реакції на відповідні події, аналіз практичної діяльності та вироблення шляхів удосконалення комплексу відповідних заходів протидії (Стрельцов Є. Кримінально-правова компаративістика: сучасні аспекти / Євген Стрельцов // Юридичний Вісник України. – 2017. – 1-7 верес. – С. 5).